

Teksti on suoraa lainausta Opetushallituksen Internet-sivuilta täydennettynä paikallisilla, Orimattilan koulutoimen käytännöillä. Täydennykset on selkeyden vuoksi kirjoitettu punaisella kirjasinlajilla. Alleviivaukset ja **vihreät** tekstit on lisätty selventämään tekstiä.

Kotiopetus

Kotiopetus ei ole perusopetuslain mukaista opetusta mutta siinä tulee noudattaa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita (2014).

Oppivelvollisuuden suorittaminen muulla tavoin kuin koulussa ei edellytä lupaa viranomaisilta eli käytännössä kunnan opetustoimelta. Asiasta päättää huoltaja. Huoltajan ilmoitus koululle lapsen siirtymisestä kotiopetukseen riittää. Ilmoituksen jälkeen huoltaja myös vastaa perusopetuksen oppimäärää vastaavien tietojen saavuttamisesta ja oppivelvollisen edistymisestä. Jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa huolehtia lapsensa oppivelvollisuuden täyttymisestä, hänet voidaan tuomita sakkoon. Huoltaja vastaa lapsen opintojen järjestelystä, kuten oppimateriaalien hankkimisesta ja varsinaisesta opiskelusta. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää opetusta kotiopetuksessa olevalle lapselle.

- Orimattilassa ilmoitus tehdään sivistystoimenjohtajalle, joka määrittelee valvovan koulun.
- Oppilaan tiedot säilyvät ja niitä ylläpidetään koulun oppilastietokannassa (MultiPrimus ja sen käyttäjärajapinta Wilma) ja kansallisessa Koski-tietovarannossa.

Mitä perusopetuksen oppimäärä sisältää?

Oppivelvollisen on saatava kotiopetuksessa perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

Perusopetuksen yleiset tavoitteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa 422/2012. Opetushallituksen päättämissä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määritellään oppiaineista tehtävä, opetuksen tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi perusteissa määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Perusopetuksen oppimäärä sisältää seuraavia oppiaineita:

• äidinkieli ja kirjallisuus	• fysiikka
• toinen kotimainen kieli, ruotsi tai suomi	• kemia
• vieras kieli	• biologia
• ympäristöoppi	• maantieto
• terveystieto	• liikunta
• uskonto tai elämäntutkimustieto	• musiikki
• historia	• kuvataide
• yhteiskuntaoppi	• käsityö
• matematiikka	• kotitalous.

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen ei tarvitse opiskella valinnaisia aineita tai taide- ja taitoaineiden valinnaisia. Huoltajan vastuulla olevan oppivelvollisuusikäiselle annettavan kotiopetuksen ei myöskään tarvitse sisältää oppilaanohjausta.

Kotona opiskelevan oppivelvollisen oikeudet ja etuudet

Kunta ei ole velvollinen järjestämään lapselle palveluja tai etuuksia, joihin lähikoulunsa opetukseen osallistuva oppilas on perusopetuslainsäädännön mukaan oikeutettu.

Perusopetuslain 26 §:n mukaan kunnan tulee kuitenkin valvoa oppivelvollisen edistymistä, jos tämä ei osallistu kouluopetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä, vaan niistä päätetään paikallisesti.

Kun ilmoitus lapsen siirtymisestä kotiopetukseen saadaan huoltajalta, huoltajaan tulee olla yhteydessä ja sopia valvonnan käytännön järjestelyistä sekä käydä läpi huoltajan ja kunnan vastuut ja velvoitteet.

Asuinkunnan valvontavelvollisuus

Perusopetuslain 26 §:n mukaan asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä, jos tämä ei osallistu kouluopetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä, vaan niistä päätetään paikallisesti. Yleisenä menettelynä on, että asuinkunta nimeää tutkivan opettajan, jonka tehtävänä on selvittää ja arvioida oppivelvollisen edistymistä. Tutkivan opettajan tulee olla yhteydessä huoltajaan ja sopia valvonnan käytännön järjestelyistä sekä käydä läpi huoltajan ja asuinkunnan vastuut ja velvoitteet.

- Rehtori määrää oppivelvollisuuden suorittamisen valvovaksi opettajaksi sen opettajan, joka olisi lapsen luokanopettaja tai -valvoja, jos lapsi olisi koulussa.
 - Lisäksi rehtori määrää yläkouluikäisen (vuosiluokat 7–9) valvontaan matematiikan, suomen kielen ja kirjallisuuden ja englannin kielen opettajat seuraamaan oppivelvollisuuden edistymistä kyseisissä oppiaineissa
- Lukuvuoden ensimmäisessä valvontatilaisuudessa valvova opettaja kirjaa (Wilmaan oppimissuunnitelmaan) lyhyesti miten huoltajat ovat suunnitelleet oppivelvollisuuden suorittamisen lukuvuoden ajalle.

Oppivelvollisen edistymistä valvotaan ja seurataan suhteessa perusopetuksen oppimäärään kuuluvien oppiaineiden tavoitteisiin. Lainsäädännössä ei ole määritetty, kuinka usein valvontatilaisuuksia järjestetään. Yleinen käytäntö on, että niitä on kerran pari vuodessa.

- Valvontatilaisuuksia järjestetään vähintään kaksi lukuvuoden aikana: elo-syyskuussa, joulutammikuussa ja huhti-toukokuussa.
- Opettajat seuraavat edistymistä suhteessa tavoitteisiin, mutta eivät anna arvioita osaamisen tasosta.

Valvontatilaisuuksissa tutkiva opettaja arvioi edistymistä muun muassa keskustelujen, kirjallisten ja suullisten kokeiden ja näyttöjen sekä muun tyyppisten näyttöjen avulla. Muut näytöt ovat tarpeen erityisesti selvitettyä oppivelvollisen edistymistä taide- ja taitoaineissa. Näytöt voivat olla esimerkiksi taitojen osoittamista erilaisin suorituksin itse valvontatilanteissa tai opiskelua ja sen tuotoksia kuvaavia portfolioita.

- Koulu edellyttää huoltajilta suunnitelmaa lukuvuoden opinnoista ja sen kirjallista seuranta (opiskelupäiväkirja) sekä portfolio-tyyppistä kokoelmaa oppilaan tuotoksista. Portfolioon voi liittää myös huoltajan oppilaalle pitämiä kokeita.
- Opiskelupäiväkirja ja portfolio esitellään opettajalle valvontatilanteissa.

Näyttötilanteita voidaan järjestää myös erilaisissa oppimisympäristöissä kodin ulkopuolella, kuten luonnossa, laboratoriossa tai liikuntapaikoissa, jotta tutkiva opettaja voi selvittää ja arvioida oppilaan edistymistä ja osaamista oppiaineiden eri osa-alueilla.

Arvioinnin jälkeen tutkiva opettaja laatii oppivelvollisen edistymisestä kirjallisen selosteen, joka toimitetaan asuinkunnalle. Se annetaan myös oppivelvollisen huoltajalle. Seloste ei ole todistus.

- Opettajat kirjaavat havaintonsa (Wilman oppimissuunnitelmaan) ja valvova opettaja tulostaa siitä arkistokappaleen ja huoltajalle kappaleen kerran lukuvuodessa.
- Jos opettaja havaitsee tai epäilee, että oppivelvollisuutta on laiminlyöty, kutsuu hän kokoon keskustelun, johon osallistuvat hänen lisäksään huoltajat, oppivelvollinen ja rehtori.
 - Oppivelvollisuuden laiminlyönnistä tehdään tarvittaessa lastensuojeluilmoitus ja rikosilmoitus. *”Jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa huolehtia lapsensa oppivelvollisuuden täyttymisestä, hänet voidaan tuomita sakkoon.”*

Kotiopetuksen järjestämistä ohjaavat lait ja säädökset

Kotona opiskelevien oppivelvollisten opiskelun järjestämistä määrittelevät perusopetuslain ja perusopetusasetuksen sisältämät yleiset tavoitteet sekä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) määräykset muun muassa eri oppiaineiden opetuksen tavoitteista ja sisällöistä sekä erityisestä tutkinnosta annettavista todistuksista.

Kotiopetusta ei ole säädöksiin sidottu paikallisen tai tutkivan opettajan koulun opetussuunnitelman mukaiseen etenemiseen. Huoltaja voi laatia valtakunnallisten säädösten pohjalta oppivelvolliselle oman opetussuunnitelman, joka antaa perusopetuksen oppimääriä vastaavat tiedot ja taidot. Jos huoltaja laatii oman opetussuunnitelman, se tulee toimittaa asuinkunnalle ja tutkivalle opettajalle. Yleensä kotiopetuksessa noudatetaan paikallista tai tutkivan opettajan koulun opetussuunnitelmaa.

- Jos huoltaja ei noudata Orimattilan perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja siinä määriteltyjä vuosiluokkien tavoitteita ja oppisisältöjä, tulee huoltajan toimittaa koululle oma opetussuunnitelma, joka noudattaa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita (2014).

Tietyt säädösten mahdollistamat joustot opiskelun järjestämisessä koskevat vain koulua käyviä. Huoltajan päätöksellä kotona opiskelevaa ei voida esimerkiksi vapauttaa jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan yhteisen aineen opiskelusta. Kotona opiskelevan oppimääriä ei voida myöskään yksilöllistää, sillä erityisopetus päätös voidaan tehdä vain koulussa opiskelevalle.

Todistukset, erityinen tutkinto ja erotodistus

Todistukset

Mikäli huoltaja haluaa kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen saavan opinnoistaan todistuksen, jossa todetaan kotiopetuksessa suoritettujen opintojen ja annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava perusopetuslain 38 §:n mukaiseen erityiseen tutkintoon.

Perusopetuslain 38 § ei sisällä velvoitetta opetuksen järjestäjälle erityisen tutkinnon järjestämiseen. Jos kunta ei järjestä erityisiä tutkintoja, huoltaja voi kääntyä jonkin toisen opetuksen järjestäjän puoleen.

- Huoltaja voi pyytää erityistä tutkintoa. Tutkinnon järjestämisestä päättää sivistystoimenjohtaja rehtoria kuultuaan.

Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa (Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §) tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
= Erityisessä tutkinnossa voi osoittaa päättöarviointia vastaavat tiedot ja taidot eli sitä voi pyytää vasta, kun vähintään yhden oppiaineen koko oppimäärä on suoritettu.
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
= Osoitetaan oppimäärän osan, esimerkiksi yhden vuosiluokan oppimäärän, suorittaminen.
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.
= Tällöin osoitetaan siis kaikkien aineiden koko oppimäärän eli koko perusopetuksen oppimäärän suorittaminen.

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Erityinen tutkinto suoritetaan vähintään kaikille yhteisissä oppiaineissa, joita ovat Perusopetuslain 11§:n mukaan äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieras kieli, ympäristöoppi, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimus, historia, yhteiskuntaoppi, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, liikunta, musiikki, kuvataide, käsityö ja kotitalous. Perusopetuksen voi suorittaa erityisessä tutkinnossa opiskelematta valinnaisia aineita tai taide- ja taitoaineiden valinnaisia.

Tutkinnossa tutkiva opettaja arvioi osaamisen tason suhteessa huoltajan omassa opetussuunnitelmassa tai paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain määriteltyihin tavoitteisiin. Erityisen tutkinnon arviointi perustuu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) sisältyviin arviointikriteereihin vuosiluokan 6 päätteeksi tai päättöarvioinnin kriteereihin arvosanalle 8.

LÄHDE:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kotiopetus> 11.9.2020

LISÄTIETOA:

Valtioneuvoston asetus 422/2012 (Finlex): <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120422>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ePerusteet-palvelussa:
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tiedot>

Perusopetuksen tuntijako (2018): <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180793>

Orimattilan perusopetuksen opetussuunnitelma:
<https://peda.net/orimattila/peruskoulut/opetussuunnitelma/ol3>